

foto Boris Németh

Už nás nespochybňujú

Rozhovor s Jozefom Hvoreckým, prektorom Vysoké školy manažmentu.

zdá sa, že mnohé nové súkromné vysoké školy sú ešte horšie než štátne. Prečo je to tak? Vaše tvrdenie, že súkromné školy sú horšie ako verejné, nie je podložené žiadnymi údajmi. Ani nemôže byť. Nikto nikdy podobný prieskum na serióznej úrovni nespravil. Počial viem, pri komplexnej akreditácii mali problémy aj verejné, aj súkromné vysoké školy. Naša škola nemala, našťastie, žiadne. Možno aj preto, lebo sme sa nepokúšali získať štatút univerzity.

z akého dôvodu?

VŠM je najstaršou súkromnou vysokou školou na Slovensku, práve teraz sme oslávili 10 rokov. Máme intenzívnu vedeckú činnosť, ale zatiaľ nemáme doktorandské štúdium. Veci chceme robiť postupne, preto získať štatút univerzity nebolo našim cieľom.

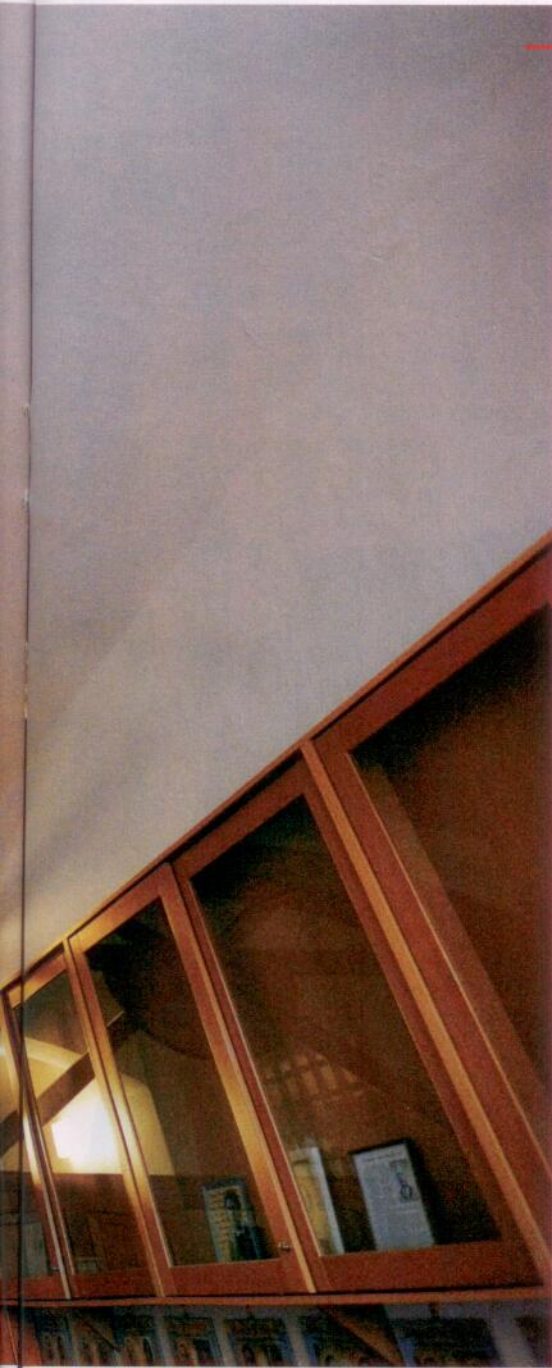
v čom vidíte úspech súkromných škôl?

Považujem za úspech, že dnes už existenciu súkromných vysokých škôl nikto nespochybňuje. Postoj k súkromným vysokým školám

ako alternatíve k verejným školám sa teda očividne mení. Vyjadrovať sa k výsledkom iných súkromných vysokých škôl je predčasné a nekorektné. Veď absolútna väčšina z nich má menej ako päť rokov, vyprodukovali teda maximálne jeden-dva ročníky absolventov, najčastejšie bakalárov.

v čom je najväčší problém úpadku nášho vysokého školstva?

V neochote riešiť nahromadené problémy. V hodnotení Európskou asociáciou univerzít sú problémy presne definované (absencia autonómie VŠ, vysoký stupeň regulácie zo strany štátnych orgánov a podobne). Pravda je taká, že ani ministerstvo školstva, ani Slovenská rektorská konferencia nevenovali tomu dokumentu primeranú pozornosť.

Krčmého vysoká škola sv. Alžbety.

riálnemu aj personálnemu vybaveniu upadá do priemeru. Viacerí pedagógovia, ktorí tu učili alebo učia, nám mimo diktafónu potvrdili, že úroveň platiacich študentov je na tejto škole o triedu horšia než na Právnickej fakulte v Bratislave či v Trnave. Priemerného študenta BVŠP, ktorý dnes zaplatí ročne za štúdium okolo 2-tisíc eur, ani tak nezaujímá kvalita vzdelania, ktorú mu škola ponúka, ale najmä doklad o diplome. A ten aj dostane. Nie je to problém veľkej väčšiny nových škôl?

Viniť za úpadok vzdelávania na Slovensku súkromné vysoké školy však nie je fér. Jednak preto, že tu študuje z celkového počtu len asi 16 percent všetkých študentov. Takisto preto, že niektoré z nich (sv. Alžbeta či BVŠP) majú šancu stať sa raz kvalitnými školami – pokiaľ zvýšia nároky na študentov. Ten hlavný problém je však vo verejných školách, ktoré latku nastavili tak nízko, že vyhnali najambicióznejších študentov do zahraničia a z akademických hodnostárov urobili lietajúcich biznismenov.

.nechceme Harvard. Aspoň Brno

Iste, je jasné, že tu nikdy nevybudujeme verejný ani súkromný Harvard, ani to nie je potrebné. Takisto nemusíme zúfať nad tým, že v šanghajských rebríčkoch kvality sa v prvej päťstovke tak skoro neumiestní žiadna naša univerzita. Lenže pokiaľ štúdium ekonómie, práva, humanitných či spoločenskovedných smerov nebude na rozdiel od niektorých technických či umeleckých odborov schopné konkurovať univerzitám v okolitých krajinách, budeme síce krajinou, kde bude každý druhý občan mávať vysokoškolským diplomom, ale skutočné vzdelanie bude na poslednej priečke hodnôt. Fakt, že zaostávame, zreteľne preukazujú aj niektoré ukazovatele: kým v polovici 90. rokov vznikalo u nás v porovnaní s Českom vzhľadom na pomer obyvateľov približne rovnaké množstvo vedeckých prác, a na tvorivého pracovníka pripadal približne rovnaký počet citácií, dnes už jasne zaostávame nielen za Čechmi či Maďarmi, ale aj za Poliakmi, ktorých sme, minimálne v týchto ukazovateľoch, ešte pred desiatimi rokmi jasne predstihovali.

Analytik Michal Považan z ARRA (Akademická rankingová a ratingová agentúra) odvodňuje naše zaostávanie nasledovne: „Žiaľ, mnohí kvalitní ľudia, ktorí by mali dnes 40 až 50 rokov, odišli v 90. rokoch do iných sektorov. Práve teraz by sa stávali docentmi a profesormi, a boli by najproduktívnejší. Ale veľká časť strednej generácie nám jednoducho odišla. Z našich analýz navyše vyplýva, že tí, ktorí v školstve ostali a sú dnes na vrchole svojich kariér ako profesori s definitívou a mali by mať na vedu viac času než v minu-

losti, zväčša nepublikujú. Najmä v spoločenských a humanitných vedách je to očívidné.“

Kým vedecká produkcia na Slovensku rastie, ale tak pomaly, že za okolím zaostávame čoraz viac, úroveň vzdelávania za posledných desať rokov poklesla. Ale mohlo to byť inak, keď celý vysokoškolský systém bol nastavený na prijímanie čo najväčšieho počtu študentov? Na porovnanie: v roku 2000 študovalo na našich vysokých školách vyše 120-tisíc denných aj externých študentov. Minulý rok ich bolo – napriek tomu, že populačné ročníky sú slabšie – vyše 220-tisíc. Keby väčšina z tejto študentskej masy stačil bakalársky titul, mal by diplom magistra ešte akú-takú hodnotu. Lenže mladí Slováci chcú byť magistrami, čo je želanie, ktorému absolútne vyhovelá politika, ako aj samotné univerzity. Súkromné vysoké školy na tento neblahý trend už iba naskočili a pokiaľ vzdelanie nebude u nás vysokou hodnotou, aj naďalej sa budú tituly vo veľkom kupovať. Kým na verejných školách sa dajú získať aj zadarmo...

.dôležité voľby

Čo tu môže pomôcť? Spoliehanie sa na ministra, ktorý zhora pretlačí zrušenie či zľúčenie niektorých univerzít a nepovolí status univerzity viac než štyrom-piatim vzdelávacím inštitúciám? Alebo počkáme na ambiciózneho rektora, ktorý svoju univerzitu postaví proti trendom?

Michal Vašečka, ktorý pôsobí na Masarykovej univerzite v Brne, opisuje, čo stojí za úspechom tejto školy: „Profesor Ivo Možný, ktorý si pamätal sociológiu na MU spred roku 1948, keď tamojšia katedra komunikovala so svetom, stanovil plán: chceme založiť dobrú školu a byť dobrí nielen doma, ale aj vo svetovom porovnaní. Na začiatku stálo rozhodnutie,“ hovorí Vašečka a pokračuje: „Mám pocit, že aj UK by sa mohla vydať podobným smerom. V 90. rokoch mala na to omnoho väčšie predpoklady ako

MU, len sa preto nikto nerozhodol.“ Možný vytvoril korektné, férové prostredie, hoci bez veľkých peňazí na platy. „Kládol sa veľký dôraz na akademický profil, elitnosť školy, kládli sa takisto vysoké nároky na vyučujúcich (stála kvalifikácia, publikovanie), budovala sa veľká knižnica, ktorá je dnes na úrovni Stredoeurópskej univerzity, s dostatkom všetkých odborných kníh aj časopisov. Samozrejme, univerzita má aj vonkajšie výhody, prítomnosť sídla českého Ústavného súdu, blízkosť Slovenska, a preto ju navštevujú študenti z bratislavskej akademickej elity,“ uzatvára Vašečka.

Aj preto netreba zabúdať, že v tomto roku nebudú len parlamentné či komunálne voľby, ale ešte jedny, o ktorých by denníky mali informovať na titulných stranách: voľby rektora UK. ●

Do akej miery spôsobili súkromné vysoké školy úpadok vzdelania?

ako možno zlepšiť súčasnú situáciu?

Treba zvýšiť autonómiu vysokých škôl. Každá škola by mala mať právo rozhodovať o všetkých vnútorných otázkach sama – či bude mať akademický senát, kto sa stane profesorom a docentom... Po druhé, pravidlá hodnotenia školy by sa mali týkať iba jej výstupov, teda vedeckých publikácií a kvality absolventov. Kritériá by mali byť známe najmenej jeden rok pred začiatkom hodnotiaceho obdobia a nemali by sa meniť. Ako sme videli, retroaktivita vedie k chaosu. A nakoniec, treba byť trpezlivý. Školstvo sa nezmení za rok, ani za dva. Verím, že už čoskoro prestaneme deliť školy na súkromné a verejné a začneme ich deliť na lepšie a horšie. jd